

KONKURS HISTORYCZNY

„Gloria Victis” - powstanie styczniowe 1863 r. - ludzie i wydarzenia

Imię i nazwisko:

Nazwa szkoły:

Adres e-mail:

Czas trwania 90 min

Drogi uczestniku!

Przed Tobą zestaw trzydziestu siedmiu pytań konkursowych. Charakter pytań jest zróżnicowany. Odpowiedzi należy udzielić poprzez zaznaczenie, uporządkowanie lub wpisanie w wykropkowane miejsce właściwej treści. W każdym pytaniu jest tylko jedna prawidłowa odpowiedź. Sprawdź czy test zawiera 10 stron.

Powodzenia!

1. Zaznacz właściwą odpowiedź. (4p.)

A. Kto z niżej wymienionych należał do stronnictwa białych?

- Tytus Wojciechowski, Andrzej Zamoyski, Apollo Korzeniowski
- Apollo Korzeniowski, Ignacy Chmieleński, Edward Jurgens
- Ignacy Chmieleński, Leopold Kronenberg, Tytus Wojciechowski
- Tytus Wojciechowski, Andrzej Zamoyski, Karol Majewski**

B. Czym różniły się od siebie stronnictwa białych i czerwonych?

- Czerwoni chcieli szybkiego wybuchu powstania, natomiast biali chcieli odsunąć ten moment w czasie, by móc się do niego dobrze przygotować**
- Czerwoni mieli poparcie wśród burżuazji, a biali wśród mieszczaństwa
- Czerwoni chcieli działać na terenie Rosji, a biali na terenach polskich

C. Jak nazywał się nowy organ sprawujący władzę po wybuchu powstania?

- Rząd Narodowy**
- Komitet Centralny Polski
- Rada Nieustająca
- Rada Stanu

D. Które zdanie określające stosunek rządów państw europejskich do powstania styczniowego jest fałszywe?

- W większości wsparcie miało charakter dyplomatyczny
- Większość rządów była negatywnie nastawiona
- Austria i Prusy miały stosunek neutralny do powstania**
- Papież potępił wybuch powstania

2. Przeczytaj fragmenty biografii i odpowiedz, do jakich postaci historycznych się odnoszą.(4 p.)

A. Margrabia, od czerwca 1862 r. naczelnik Rządu Cywilnego Królestwa Polskiego, zwolennik ugody z carem, przeprowadził reformę i polonizację szkolnictwa, doprowadził do oczyszczania chłopów, równouprawnienia Żydów i powołania Szkoły Głównej w Warszawie. **Aleksander Wielopolski**

B. Polski generał, pisarz, polityk, działacz społeczny i narodowościowy, historyk wojskowości. Był w połowie Francuzem. Brał czynny udział w powstaniu listopadowym. Dyrektor i wykładowca Polskiej Szkoły Wojskowej w Genui. Dyktator powstania styczniowego. Wdał się w konflikt z Langiewiczem. **Ludwik Mierosławski**

C. Generał i dyktator powstania styczniowego. Brał udział w wyprawie Garibaldiego na

Sycylię. Związany z białymi. Wraz ze swoim wojskiem pobił Rosjan pod Słupią. Po powstaniu znalazł się w Turcji, gdzie służył w armii, tam też zmarł. **Marian Langiewicz**

D. Syn Mikołaja I i księżniczki pruskiej Charlotty, mąż Marii. W wieku 18 lat odbył podróż po Rosji. Król Polski od 1855 roku. Wprowadził szerokie reformy gospodarcze i społeczne m.in. reformę uwłaszczeniową. **Aleksander II**

3. Przyporządkuj podane nazwiska do portretów. (6p.)

- a) Romuald Traugutt
- b) Aleksander Wielopolski
- c) Leopold Kronenberg
- d) Ludwik Mierosławski
- e) Wielki Książę Konstanty
- f) Mikołaj Gorczakow

1 a

2 d

3 c

4 f

5 b

6 e

4. Poniżej zamieszczono 2 obrazy. Przedstawiają one sceny z czasów dwóch polskich powstań narodowych. Na podstawie obrazów oraz wiedzy własnej odpowiedz, który

z nich dotyczy powstania styczniowego i uzasadnij dlaczego (argumenty zaczerpnij z obrazów)? (5p.)

I

II

Obraz nr. I. ARGUMENTY: Sposób organizacji oddziałów zbrojnych – oddziały partyzanckie; metody prowadzenia działań wojennych – wojna partyzancka; brak jednolitego umundurowania; uzbrojenie – broń biała, kosy, broń myśliwska; szyk bojowy.

5. W jakich twierdzach na terenie Królestwa stacjonowały wojska rosyjskie? Wymień min. 2 twierdze. (5p.)

Warszawa, Modlin, Zamość, Brześć, Dęblin

6. W jakim regionie Polski najszybciej i najliczniej zaatakowano Rosjan? (2p.)

Na Podlasiu

7. Jakie grupy społeczne poparły powstanie? (3p)

mieszczanie, robotnicy fabryk, szlachta zaściankowa

8. Ilu ludzi zostało zabitych podczas manifestacji na placu Zamkowym 27.02.1861 roku? Wymień min. dwa nazwiska. (11p)

Zginęło pięć osób. Michał Arcichiewicz, Marcei Karczewski, Zdzisław Rutkowski, Karol Brendel, Filip Adamkiewicz

9. Przeczytaj fragment książki Stefana Kieniewicza i odpowiedz na pytanie, którego dyktatora powstania styczniowego dotyczy ten tekst? (1p.)

Tymczasem za murami Cytadeli dojrzewał proces. [...] Najbliżsi współpracownicy dyktatora zachowali się z godnością. On sam ograniczył się do krótkiego „wyznania

wiary”. [...] Komisja śledcza wiedziała, że był on ”naczelnikiem rządu”, że wszyscy inni byli tylko podwładnymi. Jednakże na rozkaz cara postanowiono wykonać wyrok śmierci na pięciu osobach. Romuald Traugutt

10. Na podstawie treści mapy zaproponuj dla niej tytuł (Pamiętaj, że powinien zawierać określenie tematu, czasu i przestrzeni.). (3p.)

- 1) Działania partyzanckie w czasie powstania styczniowego w latach 1863-1864 na terenie Królestwa Polskiego i ziem wcielonych do Rosji
- 2) Działania zbrojne w czasie powstania styczniowego 1863-1864 na terenie Królestwa Polskiego i ziem zabranych.

3) Powstanie styczniowe na terenie zaboru rosyjskiego w latach 1863-1864

11. Co oznaczały litery CDM na pieczęci, którą posługiwali się czerwoni? (1P.)
nazwiska trzech przywódców/Chmieleński, Dąbrowski, Matuszewicz
12. Z ilu punktów składała się nota skierowana przez rządy mocarstw europejskich do Rosji? (1p.)
Z sześciu.
13. Jaka była łączna ilość ludzi służących w wojskach powstańczych? (1p.)
200 000
14. O której bitwie powstania styczniowego mówiono „polskie Termopile”? (1p.)
Pod Węgrowem
15. Która bitwa była pierwszą potyczką stoczoną w powstaniu styczniowym? (1p.)
Pod Ciołkowem.
16. W którym roku ogłoszono uwłaszczenie w Królestwie Polskim? (1p.)
1864 roku
17. Jaki organ stał na czele obozu czerwonych od maja 1862 r.? (1p.)
Komitet Centralny Narodowy
18. Który z generałów rosyjskich został nazwany niechlubnym określeniem „Wieszatiel”? (1p.)
Michał Murwiew
19. Kto był odpowiedzialny za stłumienie powstania na terenie Królestwa Polskiego? (1p.)
Teodor Berg
20. Oceń prawdziwość poniższych zdań wstawiając w wolne pole odpowiednią literę: F oznaczającą fałsz lub P oznaczającą prawdę. (10p.)

1.	W październiku 1862 roku Aleksander Wielopolski ogłosił pobór rekruta do armii rosyjskiej	F
2.	Aleksander Wielopolski posiadał tytuł arystokratyczny	P
3.	Powstanie Styczniowe cechowała wojna o charakterze regularnym	F
4.	Czerwoni przewidywali możliwość ugody z carską Rosją	F
5.	Przed powstaniem, ugrupowanie białych było skupione wokół Towarzystwa Rolniczego	P
6.	Przed powstaniem car zgodził się na utworzenie Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie	P

7.	W kwietniu 1861 roku wojska rosyjskie zabiły w Warszawie około 100 demonstrantów	P
8.	Generał Ludwik Mierosławski zginął na stokach Cytadeli Warszawskiej w 1864 roku	F
9.	„Żuawi śmierci” to nazwa piechoty walczącej po stronie powstańców styczniowych	P
10.	Romuald Traugutt został stracony w Petersburgu w 1864 roku	F

21. Przeczytaj tekst źródłowy i odpowiedz, kogo nazwano w tekście „polskim Quislingiem”? (2p.)

Powstanie wymuszone [...] decyzją poboru do wojska całej patriotycznej młodzieży, nie miało realnych szans powodzenia. Było nieuchronną tragedią kraju, w którym władza została oddana [...] w ręce człowieka w ogóle nierozumiejącego mechanizmu kształtowania się opinii publicznej, szukającego nade wszystko formuły zdolnej utrzymać kraj w orbicie Rosji. [...] w polemikach historycznych nazwano go kiedyś „polskim Quislingiem”. Była to ocena przesadnie pozytywna, albowiem Quisling tak czy owak ratował sytuację swojego kraju w czasie toczącej się wojny. Aleksandra Wielopolskiego

22. Przeczytaj teksty źródłowe i odpowiedz na pytania. (6p.)

***Reforma przeprowadzona w Cesarstwie Rosyjskim.** 19 II car podpisał ustawę o reformie. Ustawa nadawała chłopom wolność osobistą.[...] dla każdego gruntu z osobna miano sporządzić w ciągu 2 lat tzw. listy umowne – spis powinności, które należało spełniać do czasu podpisania umowy o wykupie nadziału ziemi. Do czasu zawarcia umowy chłopci „czasowo zobowiązani”, to znaczy, że obciążały ich dotychczasowe powinności. [...]. Chłopi otrzymywali ziemię nie na indywidualną własność, lecz jako część obszaru zarządzanego przez wspólnotę gminną [...]. Gmina chłopska ponosiła odpowiedzialność zbiorową w wielu sprawach, w tym w podatkowych.*

***Reforma przeprowadzona w Królestwie Polskim.** 16 lutego 1864 r. ukaz o urządzeniu włościan w Królestwie Polskim przekształcił posiadanie ziemi we własność (stosunki poddańcze na tym terenie zniesione zostały już w okresie Księstwa Warszawskiego). [...] Zniesione zostały powinności chłopskie takie jak pańszczyzna, czynsz, przymus propinacyjny.*

1. Podaj, o jakiej decyzji władz rosyjskich wspominają oba teksty. Użyj pojęcia stosowanego w historiografii.

Uwłaszczenie chłopów.

2. Porównaj oba testy i wskaż w nich dwie różnice.

Ustawa z 1861 roku utrzymywała dotychczasowe powinności natomiast z 1864 znosiła je. W efekcie reformy z 1861 roku nie powstawała własność indywidualna. Właścicielem ziemi pozostawała wspólnota wiejska. Reforma z 1864 roku przyznawała chłopom indywidualną własność ziemską.

Ustawa w Rosji ziemię przekazywała wspólnocie, w Królestwie przekazywała chłopu; W Rosji chłopci otrzymywali wolność, w Królestwie już ją mieli; w Rosji utrzymano dotychczasowe powinności, w Królestwie je zniesiono.

23. Uzupełnij brakujące części daty. (5p.)

- I. Powstanie styczniowe rozpoczęło się w: (podaj dzień, miesiąc, rok) **22.01.1863**
- II. „Branka” do armii rosyjskiej została zaplanowana na (podaj miesiąc i rok) **styczeń 1863**
- III. Ostatni oddział powstańczy został zlikwidowany w (podaj rok) **1865**
- IV. Korpus dowodzony przez generała Józefa Hauke-Bosaka został rozбит w lutym (podaj rok) **1864**
- V. Akademia Medyko-Chirurgiczna została otwarta (podaj rok) **1857**

24. Wsparcia powstańcom styczniowym udzielała rosyjska organizacja spiskowa o nazwie (1p.):

- A. „Związek Południowy”
- B. „Dekabryści”
- C. „Ziemia i Wola”

25. Podaj jak nazywano ludzi skupionych wokół Edwarda Jurgensa, odkładających walkę zbrojną na długi okres czasu (1p.):

- A. pacyfistami
- B. millenerami
- C. jurgensami

**26. Jak określano okres 40 dni, między lutym a kwietniem 1861 r., kiedy władzę w Warszawie sprawowali praktycznie Polacy (2p.)?
polskie czasy**

27. „Organizacja narodowa” to określenie odnoszące się do struktury stworzonej przez (1p.):

- A. czerwonych
- B. białych
- C. sybiraków

28. Wyjaśnij pojęcie „odwilż posewastopolska” oraz podaj, co uzyskało w jej wyniku Królestwo Polskie. (7p.)

Odwilż posewastopolska to czasy zelżenia ucisku carskiego m.in. w Królestwie Polskim po przegranej przez Rosję wojnie krymskiej. Królestwo zyskało amnestię dla emigrantów i akt łaski dla zesłańców, zniesienie stanu wojennego, zawieszenie poboru rekruta, powołanie Akademii Medyko-Chirurgicznej, założenie Towarzystwa Rolniczego.

29. Podaj gdzie i kiedy proklamowano dyktaturę Mariana Langiewicza? (2p.)
w obozie w Goszczy, 11 III 1863 r.

30. Wyjaśnij pojęcia (8p.):

A. Delegacja Miejska – organizacja powstała w 1861 r., z inicjatywy środowisk miejskich Warszawy. Jej celem było zorganizowanie pogrzebu 5 ofiar z lutego 1861 r., zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańców Warszawy i utrzymanie porządku

B. Komitet Ruchu (czasem nazywany Komitetem Miejskim) – organizacja utworzona w październiku 1861 r. w Warszawie przez czerwonych, łącząca luźne kółka spiskowe w jednolitą organizację o celach powstańczych.....

C. Dyrekcja Wiejska – organizacja powołana do życia w lutym 1862 r., stojąca na czele obozu białych.....

D. „Rząd czerwonych prawników” – rząd utworzony przez radykalnych czerwonych w czerwcu 1863 r., w którym główną rolę odgrywali Franciszek Dobrowolski, Oskar Awejde i Józef Kajetan Janowicz.....

31. Najczęściej śpiewaną pieśnią podczas przedpowstaniowych manifestacji patriotycznych była (1p.):

A. Mazurek Dąbrowskiego

B. Boże coś Polske

C. Warszawianka

32. Ostatnim zlikwidowanym przez wojska carskie oddziałem powstańczym był (1p.):

A. oddział księdza Brzóska

B. oddział Taczanowskiego

C. oddział Oxińskiego

33. Podczas wizyty w Warszawie car Aleksander II wypowiedział do zgromadzonych Polaków znamienne słowa. Podaj jak one brzmiały (1p.).

Żadnych marzeń, panowie.

34. Po przeczytaniu podanego fragmentu tekstu źródłowego podaj, do kogo zostały skierowane zawarte w nim słowa i do czego nawoływał (2p.).

Ziemia Wasza, od tylu wieków dzieląca z resztą Rzeczplitej wspólne szczęście i nędzę, i dzisiaj rozbrzmieć powinna okrzykiem wolności! Na ziemi Waszej, na Waszych niwach krew rozlana przyniesie zwycięstwo powstaniu! Pod kurhanami Waszych stepów carskie wojska znajdą dla siebie mogiłę, a kosy Wasze i litewskie, złączone z kosami polskimi, wywalczą niepodległość i wolność Polsce, Litwie i Rusi.

Do Braci Rusinów. Nawoływał Rusinów do walki o wolność Polski, Litwy i Rusi wspólnie z Polakami i Litwinami.

35. Podaj pięć przyczyn i pięć skutków powstania styczniowego. (10p.)

PRZYCZYNY	SKUTKI
Ożywienie polityczne społeczeństwa Królestwa w wyniku odwilży posewastopolskiej	Likwidacja odrębności administracyjnej Królestwa i wprowadzenie nazwy Przywiślański Kraj
Manifestacje patriotyczne mające zjednoczyć społeczeństwo wokół idei niepodległości	Wzmożenie rusyfikacji wszystkich dziedzin życia
Sytuacja międzynarodowa – zjednoczenie Włoch i szukanie analogii z sytuacją Polski	Kolejna fala emigracji na Zachód
Dążenie czerwonych do jak najszybszego podjęcia walki zbrojnej o niepodległość	Przeprowadzenie uwłaszczenia chłopów
Wprowadzenie stanu wojennego w Królestwie	Represje wobec uczestników powstania – wyroki śmierci, zsyłka, konfiskata majątków
Pobór do wojska na podstawie list imiennych - branka	Odrzucenie na długi czas idei walki zbrojnej

36. Podaj tytuły oraz autorów (imię i nazwisko) poniższych obrazów, które są poświęcone tematyce Powstania Styczniowego. (6p.)

Maksymilian Gierymski - Wymarsz powstańców ze wsi.

Artur Grottger - Pożegnanie powstańca

Artur Grottger - Kucie kos

37. Podaj datę i nazwę umowy cytowanej poniżej. (2p.)

Dwory Rosji i Prus, zważywszy, iż wypadki, które zaszły w Królestwie Polskim, naruszają poważnie własność publiczną i prywatną i mogą zaszkodzić interesom porządku w prowincjach sąsiednich pruskich umawiają się...

Konwencja Alvenslebena, 8 II 1863 rok